

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Приймальною комісією  
Протокол № 3 від «06» 05. 2024 р.  
Голова Приймальної комісії

  
Олександр ТУРУНЦЕВ



**ПРОГРАМА**

**вступного випробування (іспиту) до аспірантури**  
**зі спеціальності 012 Дошкільна освіта**

**Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)**


**Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка**

**Спеціальність: 012 Дошкільна освіта**


**Освітньо-наукова програма: «Дошкільна освіта»**

**На основі: освітнього ступеня магістра**  
**(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)**

**ПОГОДЖЕНО**

Проректор з наукової роботи  
  
Наталія ВІННІКОВА

**РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО**

на засіданні Вченої ради  
Факультету педагогічної освіти  
Протокол № 2 від «18» квітня 2024 р.  
Заступник Голови Вченої ради  
  
Світлана ПАЛАМАР



Київ – 2024

## ВСТУП

Програма складена кафедрою дошкільної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка з урахуванням вимог щодо об'єму професійних знань, які мають продемонструвати ті, хто бажають вступити в аспірантуру зі спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Метою іспиту є, насамперед, діагностика теоретичних і прикладних знань здобувачів наукового ступеня в галузі дошкільної освіти, а саме: вікових та типологічних особливостей розвитку дітей раннього та дошкільного віку; умов та основних дидактичних закономірностей побудови освітнього процесу в закладі дошкільної освіти; змісту сучасних програм розвитку дітей у дошкільних освітніх закладах різного типу; принципів підходів до реалізації Державного стандарту дошкільної освіти і впровадження нових освітніх технологій; засобів перевірки якості освітнього процесу та рівня життєвої компетентності дітей; технологій розвитку творчого потенціалу дітей; форми педагогічного просвітництва батьків дітей дошкільного віку та широкої громадськості; досягнень вихователів-практиків в нашій країні та за кордоном тощо.

Під час вступного випробування вступники мають продемонструвати свою обізнаність у сучасній проблематиці наукових досліджень у галузі дошкільної освіти, спрямованості та змісті вітчизняних і зарубіжних наукових публікацій, досягненнях практики. Оскільки іспит є також засобом діагностики рівня мотивації та стану готовності вступників до самостійної дослідницької діяльності в галузі дошкільної освіти, під час відповіді на екзаменаційні питання, вступники мають показати вміння аналізувати текст, виокремлювати проблему, визначати завдання та логіку наукового дослідження, обґрунтувати думку, стисло формулювати та чітко висловлювати судження.

Вступне випробування проводиться у формі іспиту та передбачає відповідь вступника за трьома питаннями обраного білету. Час підготовки відповіді – 30 хв.

## **I. ЗМІСТ ПРОГРАМИ**

### **Державні нормативно-правові документи про освіту.**

Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», Державний стандарт дошкільної освіти БКДО (2021), Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку, програми навчання і виховання дітей дошкільного віку: «Дитина», «Українське дошкілля», «Я у світі», «Впевнений старт».

## **ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА**

### **Природничо-наукові основи дошкільної педагогіки**

Дошкільна педагогіка як галузь педагогічних знань. Предмет і об'єкт дошкільної педагогіки. Основні педагогічні категорії дошкільної педагогіки. Завдання дошкільної педагогіки. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками. Методологія, джерела, методи наукових досліджень дошкільної педагогіки. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки на сучасному етапі.

### **Дитинство як соціально-педагогічне явище**

Значення дошкільного дитинства у становленні особистості дитини. Видатні педагоги (К.Д. Ушинський, С.Ф. Русова та ін.) про особливості розвитку дітей у період дошкільного дитинства. Розвиток, виховання і соціалізація дошкільника. Вікова періодизація дошкільного дитинства (різні підходи). Врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей в педагогічному процесі. Інтеграція сімейного та суспільного виховання в системі дошкільної освіти.

### **Становлення і розвиток науки про дошкільне виховання**

Розвиток теорії про суспільне дошкільне виховання. Платон, Аристотель про суспільне і сімейне виховання дітей в дошкільний період. «Материнська школа» Я.А. Коменського. Перші спроби організації дошкільних закладів Р. Оуена, Ф. Фребеля. Принципи народності та природовідповідності К.Д. Ушинського. Теорія і практика виховання в системі М. Монтесорі. Концепція національного дитячого садка С. Русової.

### **Сучасна система дошкільної освіти**

Мета, завдання, цінності дошкільної освіти. Дошкільна освіта – невід'ємний складник, перший рівень у системі освіти. Місія, візія, цінності освіти дітей раннього та дошкільного віку в державних документах про освіту України (Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку (2020), Базовий компонент дошкільної освіти (2021), Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти (2021)). Складові гармонійного розвитку особистості дитини дошкільного віку, їх характеристика. Базові якості особистості дошкільника, їх характеристика.

Дошкільні заклади в системі національної освіти. Типи дошкільних навчальних закладів, їх функції. Освітні програми для дітей дошкільного віку. Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти.

### **Особливості розвитку дітей у період раннього дитинства**

Особливості періоду раннього дитинства: швидкий темп розвитку, тісна взаємообумовленість фізичного і психічного розвитку, особливості ВНД дітей перших 3-х років життя. Завдання та педагогічні вимоги до організації освітнього процесу у групах дітей раннього віку. Організація перших днів перебування дитини в закладі дошкільної освіти, робота з батьками в цей період.

### **Особливості організації психолого-педагогічного супроводу освіти дітей раннього віку**

Психофізичний розвиток дитини 1-го року життя. Вікові етапи та характеристика розвитку дітей 1-го року життя. Завдання виховання на кожному етапі розвитку. Режим життя дітей 1-го року життя, методика організації режимних процесів: організація і методика годування, вдягання, укладання, привчання до охайності. Умови для самостійної діяльності: набір іграшок і посібників. Організація і методика проведення індивідуальних ігор та ігор підгрупами. Характеристика розвитку дітей 2-го року життя. Організація життя і виховання дітей; особливості побудови режиму дня. Методика організації життєдіяльності дітей 2-го року життя. Виховання самостійності. Види діяльності дітей 2-го року життя, їх місце в режимі дня та методика організації і проведення. Гра-заняття з дітьми 2-го року життя, методика їх організації і проведення. Характеристика розвитку дитини 3-го року життя. Поняття про кризу в розвитку дітей 3-го року життя. Поява «Я» у дитини як самовідчуття. Режим дня дітей 3-го року життя. Методика організації і проведення режимних процесів. Види і методика організації та проведення ігор-занять з дітьми 3-го року життя. Організація самостійної діяльності дітей третього року життя: ігрова діяльність, активна рухова діяльність, самообслуговування, самостійна художня діяльність.

### **Фізичний розвиток та виховання дітей дошкільного віку**

Закономірності фізичного розвитку дітей дошкільного віку. Анатомо-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку. Морфофункціональне забезпечення рухової активності дітей. Особливості розвитку опорно-рухової системи. Особливості розвитку серцево-судинної системи. Дихальна система, її зміни з віком. Гігієна дихання. Терморегуляція організму. Функції шкіри у терморегуляційному процесі. Гігієна одягу та взуття.

Сучасні дослідження у сфері фізичного розвитку та виховання дітей дошкільного віку (Т.І. Дмитренко, М.М. Єфименко, Е.С. Вільчковський, О.Л. Богініч, Л.В. Гаращенко, Н.І. Левінець та ін.).

Характеристика оздоровчих, освітніх та виховних завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку. Комплексний підхід до реалізації завдань

фізичного виховання дітей. Обумовленість завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку анатомічними і психофізіологічними особливостями їхнього організму. Характеристика засобів фізичного виховання дошкільників: сили природи (сонце, повітря і води), гігієнічні фактори (розпорядок процесів життєдіяльності, харчування, особиста та громадська гігієна), фізичні вправи. Класифікація фізичних вправ. Оздоровчий потенціал фізичних вправ. Характеристика особливостей розвитку та удосконалення функцій органів і систем дитячого організму в процесі виконання фізичних вправ.

### **Пізнавальний розвиток дітей дошкільного віку**

Вплив пізнавального розвитку на загальний розвиток дитини дошкільного віку. Значення пізнавального розвитку, пізнавальних інтересів та пізнавальної активності дитини у сучасному освітньому процесі (А. Богуш, С. Ладивір, І. Литвиненко, Б. Мухацької, Л. Соловйової, В. Суржанської, Т. Піроженко, В. Прокопенко, І. Товкач). Сучасні дослідження про особливості формування пізнавальної сфери дитини дошкільного віку (Г. Беленька, О. Брежнєва, Н. Гавриш, Л. Зайцева, М. Машовець, З. Плохій, О. Рейпольська). Пізнавальний розвиток (розвиток уваги, уяви, пам'яті, мислення). Умови пізнавального розвитку дитини.

Сенсорне виховання як основа пізнавального розвитку дітей. Становлення сенсорних систем у дітей першого року життя. Сенсорний і перцептивний розвиток у ранньому віці. Пам'ять дітей раннього віку. Мислення дітей раннього віку. Поява елементів уяви в ранньому віці.

Формування сенсорних еталонів у дошкільників. Розвиток сенсорно-пізнавальних навичок дитини. Види мислення дошкільників. Особливості образів уяви. Види пам'яті дітей дошкільного віку. Характеристика уваги дошкільника.

### **Формування моральних якостей дітей дошкільного віку**

Моральне виховання і моральний розвиток. Психолого-педагогічні передумови та особливості морального розвитку дитини. Видатні педагоги про моральне виховання дошкільників (Я.А. Коменський, Й.Г.Песталоцці, К.Д. Ушинського, С.Ф. Русова, В.О. Сухомлинський та ін.). Сучасні дослідження про можливість морального розвитку і морального виховання дошкільників: проблема формування шанобливого ставлення у дітей 5-го року життя до дорослих засобами української казки (А.В. Карнаухова); роль казки у процесі морально-етичного виховання (О.І.Кисельова); становлення моральної поведінки в дошкільників (Т.Є.Колесіна, Г.І. Савицька, Т.С. Фасолько, М.А. Федорова); педагогічний вплив на становлення морального вибору дошкільників (О.І. Кошелівська); виховання милосердя у старших дошкільників (І.А.Княжева). Завдання морального виховання, методи морального виховання, зміст, засоби морального виховання дітей дошкільного віку. Народна педагогіка про моральне виховання дітей.

### **Формування трудових навичок дітей дошкільного віку**

Теоретичні основи трудового виховання дітей дошкільного віку. Наукові дослідження із питань трудового виховання дошкільників (З.Н. Борисова, Я.З. Неверович, Т.В. Введенська, В.О. Павленчик, Г.В. Беленька, М.А. Машовець, О.Д. Літіченко та ін.). Своєрідність праці дітей дошкільного віку. Завдання трудового виховання. Методи трудового виховання дітей дошкільного віку: ознайомлення з працею дорослих, організація праці дітей. Види дитячої праці: самообслуговування, господарсько-побутова праця, праця в природі, художня праця. Зміст трудової діяльності дітей дошкільного віку. Форми дитячої праці: доручення, чергування, колективна праця. Трудові доручення, їх особливості, значення, види, зміст і методика керівництва. Чергування, їх виховне значення, види організація і методика керівництва в різних вікових групах. Колективна праця, її виховане значення, зміст, види колективної праці (праця поруч, загальна, сумісна). Умови виховання дошкільників у праці. Засоби трудового виховання. Створення в сучасному закладі дошкільної освіти та сім'ї умов для праці дітей, з урахуванням українських народних традицій.

### **Формування естетичної сфери дітей дошкільного віку**

Поняття «естетика», «естетичний розвиток», «естетичне виховання», їх взаємозв'язок. Естетика як наука про почуттєве сприймання світу. Розвиток теорії естетичного виховання. Сучасні дослідження проблеми естетичного виховання дошкільників (О. Дронова, Л. Шульга, О. Половіна, К. Демчик, О. Іваненко, В. Діхта-Кірфф, Т. Житнік, В. Рагозіна та ін.). Завдання естетичного виховання. Засоби естетичного виховання: естетика побуту, природа, праця, гра, іграшка, художня література, мистецтво, свята, розваги.

Види естетичного виховання та мистецької діяльності дітей дошкільного віку. Художньо-продуктивна діяльність: малювання, ліплення, аплікація (створення образів за допомогою різних художніх матеріалів). Музична діяльність: співи, слухання музики, музичноритмічна та музично-ігрова діяльність, гра на дитячих музичних інструментах (візуалізація образів музики та передача їх під час виконавської діяльності голосом, рухами, пластикою). Театралізована діяльність — формування глядацької та виконавської культури на основі занурення в театральну атмосферу та створення і «проживання» образів персонажів у власній сценічній діяльності. Самостійна художня діяльність. Педагогічні умови формування емоційно-ціннісного ставлення дитини до мистецтва та мистецьких видів діяльності.

### **Гра як засіб всебічного розвитку дитини дошкільного віку**

Теорія гри. Теорії походження гри (К. Грос, З. Фрейд, С. Холл, В. Плеханов, Д. Ельконін та ін. ). Соціальна природа дитячої гри. Гра – провідна діяльність дошкільників. Характеристика вихідних теорій сучасної наукової інтерпретації ігрової діяльності (Л. Артемова, Р. Жуковська, Т. Маркова, Н. Михайленко, Е.Костяшкін, Б.Кобзар, О.Огородніков,

К.Агафонова, Л.Веденісова, Р.Зіміна, В.Чубенко та ін.). Принципи, об'єктивні закони і закономірності та наукові підходи в методологічному забезпеченні теорії ігрової діяльності.

Структура ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Середовище як об'єктивна умова розгортання гри. Вплив середовища на гру. Функції ігрової діяльності. Об'єктивні закони та закономірності, за якими розгортається гра. Сутність класифікації ігор дітей дошкільного віку та її педагогічне значення. Проблема класифікації дитячих ігор в історії вітчизняної педагогіки. Структура гри як критеріальна основа класифікації ігор дітей.

### **Ігри дітей раннього віку та їх педагогічний супровід**

Види ігор дітей раннього віку. Вимоги до підбору ігор та ігрових атрибутів для дітей раннього віку. Особливості створення ігрового простору для дітей раннього віку. Методика організації ігор різного типу в роботі з дітьми раннього віку. Особливості розвитку ігрових дій дітей раннього віку. Методика добору розвивальних ігор відповідно до індивідуальних особливостей дітей раннього віку.

### **Творчі ігри дошкільників**

Творчі ігри (сюжетно-рольові, будівельні, театралізовані), їх розвиток в дошкільному віці. Виховне значення творчої гри, її особливості: уявлювана ситуація, творчий характер, наявність ролей, довільність дій, специфічні мотиви, соціальні відносини. Форми взаємодії дітей у творчій грі: ігри поруч, взаємодія з іншими, об'єднання дітей на основі інтересу і симпатії. Педагогічний супровід творчих ігор дітей дошкільного віку. Система педагогічних методів і прийомів керівництва. Творчі сюжетно-рольові ігри, їх своєрідність та значення у вихованні дітей. Особливості сюжетно-рольових ігор дітей різного віку. Відображувальна гра – початкова стадія сюжетно-рольової гри. Комплексний метод керівництва іграми дітей раннього віку (К. В. Зворигіна). Стадії розвитку гри дітей дошкільного віку. Особливості організації ігрової діяльності дошкільників в різних вікових групах. Принципи прямого та опосередкованого керівництва сюжетно-рольовою грою. Добір та виготовлення іграшок відповідно до потреб дітей та гри. Театралізовані ігри, їх особливості та розвивально-виховне значення. Види театралізованих ігор: режисерські та драматизації. Методи підготовки дітей до театралізованих ігор. Педагогічний супровід театралізованих ігор. Будівельно-конструктивні творчі ігри, їх своєрідність та освітньо-виховне значення. Умови вимкнення будівельних ігор. Методика керівництва конструктивно-будівельними творчими іграми в різних вікових групах. Гра з природнім матеріалом: гра з водою, гра з піском, гра зі снігом. Створення умов для ігор з природними матеріалом. Роль вихователя у розвитку ігрової діяльності дітей.

## **Дидактичні ігри дошкільників**

Дидактичні ігри, їх своєрідність та освітньо-виховне значення. Функції дидактичних ігор. Особливості організації та керівництва дидактичними іграми в різних вікових групах. Комп'ютерна гра як різновид дидактичної гри. Поняття про комп'ютерно-ігровий комплекс. Комп'ютерні ігри-заняття. Педагогічні, гігієнічні вимоги до обладнання комп'ютерно-ігрового середовища.

## **Дитяча іграшка та її педагогічне значення**

Іграшка – засіб розвитку гри. Роль іграшки в задоволенні потреби дитини в грі, в здійсненні задумів. Освітньо-виховний вплив іграшки. Історія іграшки як предмета мистецтва та засобу виховання. Види іграшок, вимоги до них. Українська народна іграшка, освітньо-виховне значення, види. Сучасні іграшки для дітей.

## **Організація освітнього процесу в ЗДО**

Сутність, зміст, ключові компетентності дошкільної освіти. Інваріатний та варіативний складники Державного стандарту дошкільної освіти. Освітні напрями дошкільної освіти, їх характеристика. Реалізація Базового компонента дошкільної освіти (2021) в чинних освітніх програмах. Сутність освітнього процесу в умовах ЗДО. Принципи організації освітнього процесу у сфері дошкільної освіти. Поняття та класифікація методів і прийомів організації освітнього процесу в ЗДО, їх характеристика. Оволодіння дошкільником особистим досвідом у різних видах діяльності як першооснова формування ключових компетентностей.

Поняття про форми організації освітнього процесу. Варіативність форм організованої освітньої діяльності. Сучасні форми організації освітньої діяльності в ЗДО, їх характеристика (спілкування в колі, освітня ситуація, освітня подорож, екскурсія, проектування, дидактична гра, квест, геокешинг, інтегровані заняття, колекціонування, експериментування, творча майстерня).

Сутність, мета, принципи планування. Види і форми планування в закладі дошкільної освіти. Складові компоненти річного плану закладу дошкільної освіти, їх характеристика. Вимоги до річного плану. Планування освітньої роботи з дітьми вихователем закладу дошкільної освіти (зміст, види, форми). Особливості блочно-тематичного планування.

## **Робота закладу дошкільної освіти з родинами вихованців**

Сім'я – провідна ланка в системі виховання особистості. Функції сім'ї. Виховна функція сім'ї. Завдання та умови успішної співпраці закладу дошкільної освіти родинами вихованців. Основні шляхи співпраці: спілкування. Формальне й неформальне спілкування. Батьківські збори. Індивідуальні зустрічі з батьками. Інші форми спілкування з батьками. Батьківська кімната.



Залучення батьків до освітнього процесу закладу дошкільної освіти. Права та обов'язки батьків визначені Конституцією України, Законом України «Про освіту». Форми взаємодії з батьками (наочно-друковані, індивідуальні, групові). Актуальність практики здійснення педагогічного патронату дітей. Стимулювання батьківського партнерства. Значення психолого-педагогічного просвітництва батьків, зокрема із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Батьки як помічники педагога. Підготовка батьків до виконання ролі помічника педагога.

### **Наступність між дошкільною і початковою освітою в контексті завдань НУШ**

Дошкільна освіта як базисна ланка системи освіти. Узгодження та цільова єдність у розвитку дитини та формуванні її компетентностей на етапі дошкільної і початкової освіти (Базовий компонент дошкільної освіти, 2021, Державний стандарт початкової освіти, 2018) у контексті завдань Нової української школи.

Характеристика змісту та основних компонентів готовності дітей до шкільного навчання. Соціально-психологічна адаптація дитини до школи.

Єдність підходів в організації освітнього процесу у закладі дошкільної освіти і початкової школи: впровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти і початкової школи особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентісного, інтегрованого та соціокультурного підходів; впровадження нових освітніх технологій з урахуванням принципу природовідповідності. Сучасні освітні технології, їх характеристика. Інтерактивні технології як інноваційне педагогічне явище в освітньому процесі ЗДО та початкової школи. Проєктні технології: сутність та особливості використання в освітньому процесі ЗДО та початкової школи.

### **ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ**

Психічний розвиток дітей дошкільного віку як предмет дитячої психології. Предмет дитячої психології, її зміст, основні напрями, завдання науки. Місце дитячої психології в системі наук про дитину. Методологія і принципи організації психологічних досліджень, їх планування та проведення. Етапи дослідження їх завдання і зміст. Етика психологічних досліджень. Поняття про психічний розвиток, його зміст, основні закони розвитку. Динамічні характеристики розвитку: нерівномірність, гетерохронність, незворотність, наявність стадії життєвого шляху людини. Роль біологічних передумов середовище в розвитку. Генетика і поведінка. Соціальне середовище як умова і джерело розвитку. Соціалізація: суть, зміст, рівні, напрями. Діяльність та спілкування як засоби соціалізації. Теорія розвивального навчання Л.С. Виготського. Вікова періодизація. Критерії вікової періодизації психічного розвитку. Новоутворення. Основні вікові періоди Д.Б. Ельконіна.

### **Розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку**

Загальна характеристика пізнавальної сфери новонародженого. Становлення сенсорних систем у дітей першого року життя. Сенсорний і перцептивний розвиток в ранньому віці. Процеси інтеграції зорово-слухових, моторних, мовних реакцій і специфіка образів сприймань елементи інтеріоризації. Когнітивний і мовний розвиток. Розвиток розуміння мови. Становлення активного мовлення. Категоризація об'єктів. Експресивний жаргон. Пам'ять дітей раннього віку. Її зміст, поява довготривалої пам'яті. Мислення дітей раннього віку. Поява елементів уяви в ранньому віці. Психологія розвитку пізнавальної сфери дітей раннього віку. Загальні умови розвитку чутливості та особливості функціонування сенсорних систем. Формування сенсорних еталонів у дошкільників. Сучасні теорії розвитку мислення. Види мислення дошкільників: наочно-дійове, наочно-образне, понятійне. Роль уявних образів у житті та діяльності дітей дошкільного віку. Особливості образів уяви. Пам'ять в системі інших психічних явищ. Види пам'яті дітей дошкільного віку. Мимовільне і довільне, смислове і механічне запам'ясування. Характеристика уваги дошкільника.

### **Психологічна характеристика розвитку діяльності дітей раннього та дошкільного віку**

Загальна характеристика розвитку діяльності дітей дошкільного віку. Розвиток спілкування в ранньому та дошкільному віці. Роль в процесах розвитку особистості дитини. Предметно-практична діяльність як провідна діяльність дітей раннього віку, її роль у появі новоутворень: «власна дія», «я», «я сам». Характеристика ігрової діяльності дітей раннього віку. Гра як провідна діяльність дітей дошкільного віку, її значення в появі новоутворень, у розвитку самосвідомості і самооцінки. Психологічні особливості продуктивних видів діяльності дошкільників. Виникнення елементів зображувальної діяльності в ранньому віці. Різновиди зображувальної (художньої) діяльності в дошкільному віці (малювання, ліплення, аплікація, конструювання). Виникнення елементів навчальної і трудової діяльності в дітей дошкільного віку.

### **Розвиток емоційно-вольової сфери дітей дошкільного віку**

Емоційний розвиток дитини на різних вікових етапах, його особливості. Основні напрямки розвитку почуттів: збагачення емоційного життя, підвищення розумності, стійкості і глибини переживань, оволодіння зовнішніми виразними засобами. Мета і мотив в поведінці дитини дошкільного віку. Розвиток довільної регуляції діяльності (за В.К. Котирло).

### **Психологічна характеристика індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку**

Типи вищої нервової діяльності, його динаміка (врівноваженість, гармонійність, загальмованість, збудливість, гіперактивність тощо) і особливості прояву на різних етапах дошкільного дитинства. Індивідуальний

підхід до дітей з різними типологічними особливостями. Спілкування і діяльність як засоби корекції динаміки індивідуальних характеристик. Характер як відображення соціальної ситуації розвитку дитини. Причини появи дисгармонійних характерів у дітей дошкільного віку. Індивідуальні особливості дітей, їх врахування в процесах педагогічної взаємодії. Здібності і діяльність. Особливості прояву здібностей у дошкільному віці. Схильності, наявності виражених інтересів, працездатності як ознаки обдарованості. Проблеми обдарованих дітей. Умови розвитку здібностей у дітей дошкільного віку.

### **Розвиток особистості дошкільника**

Роль соціального контексту та соціально-предметної діяльності в становленні та розвитку особистості. Роль провідних видів діяльності. Вплив дорослих та однолітків на розвиток особистості в немовлячому та ранньому віці. Новоутворення як «я», «я сам», їх психологічний зміст. Рівень морального розвитку в ранньому віці. Криза 3-х років і зрушення в особистісній сфері дитини. Спілкування з дорослими, моделювання поведінки дітей в грі і поведінці, осмислення моральних аспектів, засвоєння моральних уявлень. Дитина в групі, характеристика міжособистісного спілкування, його зміст, психологічні процеси в групі: статус, соціальні з'їрки, аутсайтери, прагнення до лідерства, рефлексія, емпатія, конфлікти. Конформізм у дитячому середовищі. Емоційне самопочуття дитини в групі та його вплив на формування особистості. Проблема інтерпретації поведінки дітей дошкільного віку. Характеристика мотивів поведінки дітей дошкільного віку: пізнавальних, особистісних, ігрових, суспільних, моральних і т.д. Основні напрямки розвитку мотивів. Самосвідомість і самооцінка. Формування ієрархії мотивів як важливе новоутворення в дошкільному віці. Поняття про психологічну готовність дитини до навчання в школі, обґрунтування її необхідності. Характеристика основних компонентів психологічної готовності до школи: інтелектуальної, мотиваційної, соціальної. Внесок українських психологів у вирішення проблеми готовності дитини до школи. Показники шкільної зрілості. Психологічна характеристика дітей 6-ти років і проблеми початкового періоду навчання.

### **ОСОБИСТІТЬ ДИТИНИ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ**

Людина та її здоров'я як категорія особистісних, суспільних та загальнолюдських цінностей. Види здоров'я: фізичне, психічне, моральне, соціальне, духовне. Фізичне здоров'я як базисна основа всіх видів здоров'я дітей дошкільного віку. Основні показники фізичного здоров'я. Фізична культура як дійовий засіб підтримання і зміцнення стану фізичного здоров'я. Підвищення адаптаційних можливостей організму шляхом активного використання повсякденних та спеціальних засобів загартування. Рухова активність і фізичне здоров'я. Роль рухів, рухової активності в загальному розвитку дитини.

Об'єктивні і суб'єктивні причини необхідності збереження і формування здоров'я у цілісній системі виховних цінностей. Фактори, що негативно впливають на здоров'я дітей дошкільного віку. Забезпечення системи здорового способу життя як фактора фізичного і психологічного благополуччя дитини в умовах ЗДО і сім'ї. Здоровий спосіб життя дітей як фактор здоров'я, повноцінного розвитку дитини та як головна умова формування навичок адекватної оздоровчої поведінки. Основні компоненти здорового способу життя: еколого-гігієнічні умови, психологічний комфорт, раціональний розпорядок дня, оптимальна рухова активність, загартування.

Принцип оздоровчої спрямованості освітнього процесу. Здоров'язбережувальний освітній простір. Сутність здоров'язбережувального середовища ЗДО. Основна закономірність побудови освітнього процесу ЗДО. Основні вимоги для створення в ЗДО здоров'язбережувального середовища. Основні базові засади побудови освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти. Ефективне використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі ЗДО. Класифікація здоров'язбережувальних технологій. Характеристика змісту інноваційних оздоровчих технологій.

Види фізкультурно-оздоровчих заходів. Значення ранкової гімнастики. Структура і зміст ранкової гімнастики. Вимоги до підбору вправ залежно від місця проведення. Методика проведення ранкової гімнастики в різних вікових групах. Обґрунтування необхідності проведення малих форм активного відпочинку. Вимоги до підбору вправ для фізкультхвилинки. Зміст фізкультурних пауз. Варіанти проведення фізкультхвилинки та фізкультпауз. Значення загартування для фізичного розвитку дітей. Принципи загартування. Види загартувальних процедур.

Методика проведення рухливих ігор з дітьми дошкільного віку. Характеристика рухливих ігор як засобу фізичного виховання дітей дошкільного віку. Поняття про рухливу гру, її структуру. Класифікація рухливих ігор, основні види ігор. Організація та методика проведення рухливих ігор в різних вікових групах. Значення рухливих ігор для всебічного розвитку дитини дошкільного віку.

## **ДИТИНА В СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ**

Дослідження особливостей сенсорного розвитку дітей раннього та дошкільного віку. Компетентності вихователя в організації та змісті сенсорного розвитку за напрямками: організація розвивального середовища, планування освітньої діяльності, проектування педагогічної діяльності на основі досягнутих результатів, консультативна допомога батькам, обмін досвідом з колегами, захист інтересів дітей. Засоби сенсорного розвитку дітей раннього та дошкільного віку. Показники сенсорного розвитку дітей раннього віку (дослідження Т. Гурковської). Показники сенсорного розвитку дітей дошкільного віку (Л.Артемова, О.Брежнева, Л.Зайцева та ін.)

Формування логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку. Особливості розвитку кількісних уявлень у дітей дошкільного віку, сприймання і відтворення кількості предметів дітьми раннього та молодшого

дошкільного віку. Розвиток у дітей дошкільного віку уявлень про число. Утворення чисел на основі порівняння множин в різних вікових групах. Формування у дітей дошкільного віку уявлень про величину та вимірювання величин. Особливості сприймання величини дітьми дошкільного віку. Завдання з ознайомлення дошкільників з величиною предметів. Формування уявлень про форму предметів та геометричні фігури в різних вікових групах. Завдання з ознайомлення дітей з формою предметів та геометричними фігурами. Особливості часових уявлень дітей дошкільного віку. Формування уявлень про час, та «відчуття часу» у дітей дошкільного віку. Час і його особливості. Завдання з навчання дітей орієнтування в часі та формування часових уявлень у дошкільників.

Методи та прийоми формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку. Сучасні дослідження питань формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку. Принципи організації навчально-пізнавальної діяльності дітей в умовах ЗДО. Класифікація методів та прийомів формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку. Характеристика методів та прийомів формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку. Наочні та практично-ігрові методи формування логіко-математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Прийоми навчання обстеження і порівняння предметів в молодшому і старшому дошкільному віці. Специфіка використання прийомів накладання і прикладання при формуванні математичних понять: форма, кількість, величина. Прийоми: запитання, пояснення, порівняння, серіація. Вимоги до підбору та використання дидактичного наочного матеріалу у групах раннього та дошкільного віку. Самостійне виготовлення дидактичного матеріалу. Моделі, графи, схеми, картинки, ілюстрації логіко-математичного змісту. Дидактичні іграшки. Дидактичні ігри та вправи природничо-математичного змісту, їх види та особливості використання.

## **ДИТИНА В ПРИРОДНОМУ ДОВКІЛЛІ**

Актуальність проблеми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Мета і завдання екологічної освіти дітей дошкільного віку. Екологічна освіта у системі формування життєвої компетентності дитини, природничо-екологічна компетентність як складова життєвої компетентності дошкільника. Емоційно-ціннісне ставлення дошкільника до природи – прояв зачатків екологічної культури. Базисні поняття для утворення системи знань про природу у дітей дошкільного віку. Сучасні дослідження формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку (Г. Беленька, Н. Лисенко, В. Маршицька, З. Плохій, О. Половіна, Г. Тарасенко та ін.).

Значення природного розвивального середовища у формуванні природничо-екологічної компетентності дошкільника. Організація «екологічного простору» в приміщенні дитячого садка: групові куточки природи, зимовий сад, теплиця, кімната природи, акваріум (модель прісноводного водоймища, штучно створена мінієкосистема), живий

куточок, в якому зберігається екологічний принцип утримання тварин, устаткування їх приміщень під природні умови життя, правильний догляд, екологічна лабораторія.

Еколого-предметне середовище в закладі дошкільної освіти: книги та дидактичні посібники, твори мистецтва, екологічний музей.

Екологічний простір на території закладу дошкільної освіти, зміст та його складники. Організація та обладнання «екологічних просторів» на ділянці дитячого садка: майданчика природи, мікроферми, «куточка незайманої природи» (лісу, луку, пустиря), екологічної стежки, «лікарських грядок», городу, квітника.

Види спостережень і їх зміст у кожній віковій групі. Методика організації та проведення спостережень з дітьми різного віку. Основні етапи процесу спостереження. Послідовність розгляду рослин і тварин, об'єктів та явищ неживої природи. Прийоми активізації пізнавальної діяльності дітей у процесі спостереження. Підготовка вихователя до проведення спостережень.

Праця в природі як один з основних методів формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Навчально-виховне значення праці, її своєрідність. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей. Види та зміст праці дітей у природі в різних вікових групах. Форми організації праці дітей у природі. Методика керівництва різними формами організації праці дітей різного віку.

Дидактичні ігри та їх роль в ознайомленні дітей з природою. Своєрідність дидактичних ігор, їх зміст, організація та методика керівництвами в різних вікових групах.

Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід, їх зміст. Вимоги до проведення бесід, методика проведення. Використання ілюстративних методів щодо формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Форми організації освітньої роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей (заняття, екскурсія як особливий вид занять, цільові та повсякденні прогулянки).

Технології формування природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку. Поняття про авторські технології формування екологічної культури. Формування екологічної культури дітей дошкільного віку засобами казки (А.Беленька, Т.Науменко). Формування естетичного ставлення до природи засобами образотворчого мистецтва (А.Беленька, О.Половіна).

Співпраця ЗДО і сім'ї з питань формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

## **МОВЛЕННЯ ДИТИНИ**

Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови як наука. Об'єкт, предмет, зміст, завдання дошкільної лінгводидактики як навчальної дисципліни. Закономірності та принципи мовленнєвого розвитку дітей на етапі дошкільного дитинства. Мовленнєва діяльність та її

характеристика. Формування мовленнєвих навичок і умінь у дошкільників. Розвивальний потенціал мовленнєвого середовища закладу дошкільної освіти й родини (А. Богущ, Н. Гавриш, Т. Піроженко та ін.).

Мовна й мовленнєва компетентність. Проблема формування мовленнєвої компетентності в державних документах. Освітній напрям «Мовлення дитини» у Державному стандарті дошкільної освіти (2021), освітній програмі «Дитина» (2020).

Мета і завдання закладу дошкільної освіти з зазначеної проблеми.

Засоби розвитку мовлення дитини: організація їхнього спілкування з батьками та вихователями у різних напрямках діяльності – гра, праця, художня література, використання ТЗН, мовлення вихователя й мовлення дітей.

Форми, методи та прийоми: розглядання іграшки, предмета, картинки тощо, дидактичні ігри та вправи, етичні полілоги й діалоги, читання й розповідання, переказування літературних творів та ін.

Сутність і характеристика художньо-мовленнєвої діяльності. Функції художньої літератури. Завдання, зміст, методи і прийоми роботи з художньою літературою. Прояви мовленнєвої творчості дітей. Форми організації художньо-мовленнєвої діяльності. Методика роботи з казкою. Методика роботи з поетичними творами. Аналіз літературних творів для дітей раннього і дошкільного віку. Осередок книги.

Становлення мовлення дітей від народження до року життя. Характеристика мовлення і методика розвитку мовлення дітей другого-третього року життя. Характеристика мовлення і методика розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку. Реалізація принципу інтеграції в методиці. Методика читання і розповідання дітям творів художньої літератури. Аналіз художніх творів для дітей молодшого віку. Мовленнєві ігри за змістом творів художньої літератури.

Характеристика мовлення дітей п'ятого-шостого років життя. Методика формування звукової культури мовлення, розвитку словника та формування граматичної правильності мовлення дітей зазначеного віку. Методика розвитку діалогічного мовлення дітей п'ятого-шостого років життя. Планування й організація художньо-естетичного спілкування. Етичні полілоги й діалоги з дітьми дошкільного віку. Методика розвитку монологічного мовлення дітей п'ятого-шостого років життя. Різні типи дитячих розповідей: на основі сприймання, по пам'яті, за уявою. Переказування літературних творів дітьми старшого дошкільного віку. Аналіз літературних творів для дошкільників. Особливості театральномовленнєвої діяльності з дітьми дошкільного віку. Пластичні та інтонаційні етюди, інсценізація за змістом літературних творів.

## **ДИТИНА В СВІТІ МИСТЕЦТВА**

Базові поняття артосвіти: мистецька компетентність майбутніх вихователів, мистецько-творча компетентність дитини дошкільного віку, складники артосвіти (краса світу й внутрішня краса). Мистецтво як

естетична категорія, форма суспільної свідомості, спосіб відображення життя в художній творчості (Е. Белкіна, О. Комаровська, В. Кудрявцев, Л. Масол, Н. Миропольська, Г. Падалка, О. Рудницька, Т. Турчин та інші). Функції мистецтва: естетична, гедоністична, освітня, сугестивна тощо (Ю. Борєв, М. Каган). Види мистецтва.

Інтегративна функція мистецтва. Врахування інтегративного підходу під час планування освітньої взаємодії з ознайомлення дітей з мистецтвом. Інтеграція в ознайомленні дітей із живописом, графікою, скульптурою, архітектурою, декоративно-ужитковим мистецтвом. Інтегративність в художньо-продуктивній діяльності дітей дошкільного віку (малювання, ліплення, аплікація). Інтегративність як ознака музичної діяльності (слухання, співи, музично-ритмічні рухи). Інтегративність у театралізованій діяльності дітей дошкільного віку.

Вектори артосвіти. Орієнтири супроводу артосвіти дітей дошкільного віку: супровід-співробітництво та супровід-ініціювання. Форми артосвіти в ЗДО: мистецькі (арт) або художньо-педагогічні спілкування, творчі проекти (артпроекти), комунікація в мистецтві, артекскурсії, артмайстерні, артігри, живописні перформанси. Гігієнічні та естетичні вимоги до проведення мистецьких форм освітньої взаємодії. Етапи проведення мистецьких форм освітньої взаємодії: проєктивний, діяльнісний, результативно-аналітичний. Методи артосвіти: базові методи (паузи вслуховування і паузи споглядання), наочні (візуальні), практичні, словесні (аудіальні), інформаційно-рецептивні, репродуктивні, евристичні. Стимулювання творчої активності дітей дошкільного віку (на основі досліджень К. Демчик, О. Дронової, Т. Житнік, О. Іваненко, І. Карабаєвої, О. Половіної, В. Рагозіної, О. Саприкіної, Г. Сухорукової, Л. Шульги).

Технологія образотворення. Образотворення як інструмент поліфонічного сприймання світу. Визначальні принципи образотворення: значимість власної діяльності та відмова від зразку. Поняття про метод креативної структурованої імпровізації МКСІ (Олег Драч). Алгоритм вертикалі образотворення: зерно образу, внутрішній персонаж, асоціативна поведінка (зовнішньорухова та внутрішньо чуттєвомисленнєва). Види емоційно-зорієнтованого образотворення: «Free painting», пластичне образотворення, конструктивне образотворення. Особливості впровадження технології образотворення у різних вікових групах.

Організація самостійної художньої діяльності дітей в закладі дошкільної освіти. Складники самостійної художньої діяльності дітей дошкільного віку. Особливості самостійної художньої діяльності дітей у різних вікових групах. Вимоги до розвивального естетичного середовища. Складники розвивально-естетичного середовища у різних вікових групах. Створення умов для самостійної художньої діяльності у ЗДО та сім'ї.

Роль театральності мистецтва у формуванні особистості. Театральна культура педагога. Організація і проведення театральних вистав у закладі дошкільної освіти. Інсценізація художніх творів. Напрями ознайомлення дітей дошкільного віку з театральним мистецтвом: безпосереднє;



опосередковане (розповіді, альбоми, радіо, грамзапис, телевізор, комп'ютер; самостійна художня діяльність). Ознайомлення дітей з театром як культурною установою. Таємниці театральних професій. Поведінка в театрі (театральний етикет). Використання мистецтва театру в діяльності вихователів. Роль театралізованих ігор (С. Русова, О. Антипіна, Л. Артемова, Г. Михайлова, М. Маньова, Е. Чурилова). Види дитячих театрів (традиційний, нетрадиційний). Види театралізованої діяльності (за способом організації (індивідуальні/колективні); за змістом театралізованої діяльності (майстерня юного актора, інсценізації); за видами ігрового матеріалу (театр ляльок, театр іграшок, пальчиковий театр тощо). Організація театралізованої діяльності в різних вікових групах.

Психолого-педагогічні основи музичного виховання дітей дошкільного віку (О. Іваненко, Р. Зінич, І. Рудченко, Р. Савченко, С. Шоломович). Музичні здібності та задатки. Види музичної діяльності дітей дошкільного віку. Особливості використання музичних творів для слухання під час освітньої взаємодії: мистецької, з розвитку мовлення, ознайомлення з природою тощо. Роль вихователя у навчанні дітей співу: охорона дитячого голосу, методи та прийоми навчання співу, етапи розучування пісні. Організація музично-ритмічної діяльності дітей в групі закладу дошкільної освіти: ритмічні хвилинки, музично-ритмічні вправи, музичні руханки, музичні паузи та музичні привітання. Використання музики в повсякденному житті дітей у закладі дошкільної освіти. Музичний супровід різних видів дитячої діяльності: ігрова, пізнавальна, рухова тощо. Реалізація співпраці музичного керівника та вихователя під час організації різних форм музичної діяльності. Музичне виховання в сім'ї.

## **II. Питання для підготовки й складання вступного іспиту зі спеціальності 012 Дошкільна освіта**

1. Розкрийте об'єкт, предмет та основні категорії педагогіки. Покажіть зв'язок педагогіки з іншими науками.
2. Висвітліть організацію життєдіяльності дітей в різних вікових групах (I і II половини дня). Охарактеризуйте принципи планування: актуальність, науковість і логічність, перспективність, повторюваність і концентричність, систематичність і послідовність.
3. Охарактеризуйте гру як провідну діяльність дітей дошкільного віку, розкрити її значення в появі новоутворень, розвитку самосвідомості та самооцінки (Т. Піроженко).
4. Охарактеризуйте види творчих ігор дітей (сюжетно-рольові, будівельні, театралізовані). Розкрийте виховне значення творчих ігор дітей, форми взаємодії дітей в іграх: ігри поруч, взаємодія з іншими, об'єднання дітей на основі інтересу і симпатії.
5. Охарактеризуйте проектну діяльність та альтернативні форми роботи з дітьми дошкільного віку.
6. Охарактеризуйте основні стилі виховання в родині. Особливості соціалізації дошкільників в умовах стратифікованого суспільства.
7. Розкрийте завдання педагогізації населення в ситуації руйнування інституту сім'ї. Поясніть особливості формування педагогічної культури батьківства. Розкрийте структуру батьківства.
8. Поясніть специфіку взаємодії ЗДО з родинами в сучасних умовах. Схарактеризуйте форми адресної допомоги батькам.
9. Покажіть внесок українських психологів у вирішення проблеми готовності дитини до школи (О. Кононко, С. Ладивір, Т. Піроженко). Визначіть показники шкільної зрілості. Дайте психологічну характеристику дітей 6-ти років і розкрийте проблеми початкового періоду навчання.
10. Проаналізуйте сучасні підходи до вирішення питань наступності в системі освіти.
11. Розкрийте вікову періодизацію. Критерії вікової періодизації психічного розвитку. Новоутворення. Основні вікові періоди Д.Б. Ельконіна.
12. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дітей дошкільного віку як предмету дитячої психології. Поняття про типологічні та індивідуальні психологічні особливості дітей.
13. Охарактеризуйте предметно-практичну діяльність як провідну діяльність дітей раннього віку, показати її роль у появі новоутворень: «власна дія», «я», «я сам».
14. Порівняйте сучасні теорії розвитку мислення. Види мислення дошкільників: наочно-дійове, наочно-образне, понятійне.
15. Порівняйте особливості розвитку відчуття і сприймання у дітей дошкільного віку.
16. Проаналізуйте та порівняйте зміст понять «фізичне виховання» і «фізичний розвиток» дітей дошкільного віку.

17. Проаналізуйте сучасні технології здоров'язбереження дітей дошкільного віку.
18. Розкрийте особливості організації міні-занять з фізичної культури.
19. Розкрийте особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з творами художньої літератури. Сучасні технології ознайомлення дітей з художнім словом.
20. Охарактеризуйте вимоги до організації спостереження в різних вікових групах. Назвіть вимоги до об'єкта спостереження у молодшій групі.
21. Розкрийте значення, особливості та методику проведення дослідів в процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Наведіть приклади дослідів з водою для дітей старшого дошкільного віку.
22. Охарактеризуйте прийоми ознайомлення дітей з природою в умовах сільського та міського дошкільних закладах. Специфіка організації роботи в природі в літній період.
23. Розкрийте значення праці в дошкільному віці. Охарактеризуйте значення праці в куточку природи та вимоги до її організації.
24. Схарактеризуйте сучасні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Засоби ЗМІ та ІКТ в ознайомленні дітей з явищами природи. Визначте вимоги до проведення природничої бесіди в старшій групі.
25. Розкрийте особливості формування уявлень про числа у дітей дошкільного віку.
26. Обґрунтуйте роль гри у формуванні у дітей часових уявлень. Розкрийте особливості формування часових уявлень у дітей дошкільного віку.
27. Розкрийте особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з геометричними фігурами. Послідовність етапів формування уявлень про геометричні фігури.
28. Охарактеризуйте методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з величиною. Охарактеризуйте етапи вимірювання довжини умовною міркою. Прийоми порівняння геометричних фігур.
29. Охарактеризуйте дидактичні ігри і вправи з метою закріплення уявлень про величину предметів у кожній віковій групі. Структура дидактичної гри, класифікація гри.
30. Розкрийте методику формування у дітей умінь орієнтуватись у просторі. Рухливі ігри як засіб формування орієнтувальних умінь.
31. Поясніть механізм інтегрованого впливу мистецької діяльності на формування життєвої компетентності дітей дошкільного віку.
32. Схарактеризуйте портрет як жанр образотворчого мистецтва. Розкрийте методику ознайомлення дітей з натюрмортом.
33. Розкрийте технологію музейної педагогіки Франсуази Барб-Галь.
34. Розкрийте особливості впровадження технології образотворення у різних вікових групах.
35. Охарактеризуйте види музичної діяльності дітей (слухання, співи, музично-ритмічні рухи).
36. Розкрийте види театралізованої діяльності дітей дошкільного віку.

### III. Критерії оцінювання відповіді

<b>Кількість балів (max – 100)</b>	<b>Оцінка за шкалою ECTS</b>	<b>Критерії</b>
<b>90 – 100</b>	<b>A</b>	Виставляється за ґрунтовні, систематизовані знання програмного матеріалу; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
<b>82 – 89</b>	<b>B</b>	Виставляється за міцні, систематизовані знання навчального програмного матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
<b>75 – 81</b>	<b>C</b>	Виставляється за міцні знання програмного матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
<b>69 – 74</b>	<b>D</b>	Виставляється за посередні знання програмного матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабке застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
<b>60 – 68</b>	<b>E</b>	Виставляється за слабкі знання програмного матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабке застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
<b>1 – 59</b>	<b>FX</b>	Виставляється за незнання значної частини програмного матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беленька Г. В. Віконечко в природу: *методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку*. Київ. «Сім кольорів», 2014. 56 с.
2. Богініч О. Л., Бабачук Ю.М. Рухливі ігри та ігрові вправи з елементами спортивних ігор для дітей дошкільного віку. Тернопіль. «Мандрівець», 2014. 224 с.
3. Богуш А.М. Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: *Підручник* Київ. Видавничий дім «Слово», 2013. 670с.
4. Богуш А.М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти [Текст]. 4-те вид., доопр. і доп. Харків. Вид-во «Ранок», 2013. 192 с.
5. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб.. – 2-ге вид., перероб. та доп. Суми. Університет. кн., 2019. 428 с.
6. Волинець К.І. Теоретичні засади наступності дошкільної і початкової освіти як проблема сучасної освіти / К.І.Волинець, Ю.О. Волинець, Н.В. Стаднік // Народна освіта. Електронне наукове фахове видання, 2019. Вип. 2 (38). Режим доступу :[https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page\\_id=5407](https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5407).
7. Н. Гавриш, С. Бадер, О. Стаєнна. Казкові стежиночки. *Альбом демонстраційних картин-ілюстрацій і методичні рекомендації до них* Київ. Генеза, 2017. 92 с.
8. Гаращенко Л. В. Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми дошкільного віку *Збірник наукових праць* Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Умань. Вип. 1. 2017. С. 76-84.
9. Гаращенко Л.В. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: практикум: *навч.-метод. посіб.* Київ. ТОВ «Лазурит-Поліграф», 2016 144 с.
10. Гаращенко Л.В., С.Г. Кондратюк. Розвиток комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобом сучасних книжок-картинок *Педагогічна освіта: теорія і практика* (35). 2021 С. 63-70. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/37113/>
11. Дичківська І.М. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів до інноваційної педагогічної діяльності: теорія і методика: *монографія*. Рівне: Видавець О. Зень, 2017. 372 с.
12. Дошкільнятам про світ природи. *серія навчально-методичних посібників* Діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік), 2018. Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік), 2016. Старший дошкільний вік, 2013. Беленька Г.В., Половіна О.А. Київ. Генеза. (Настільна книжка вихователя).
13. Дронова О.О. Дитина у світі книги: педагогічні умови розвитку художньої творчості дошкільників. *Вісник* Дніпропетровського університету

- імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». педагогічні науки. 2016. № 1 (11). С. 69-75 <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2016/1/12.pdf>
14. Ігрова діяльність дошкільника : молодший дошкільний вік . Піроженко Т.О. та ін. Київ. Генеза. 2016. 88 с.
15. Козак Л., Хожай Д. Адаптації дітей раннього віку до умов ЗДО засобом Lego-технології. *Педагогічна освіта: Теорія і практика*. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. №3, 2019. С.32-38
16. Козак Л.В., Король Г.А. Проектна діяльність як чинник пізнавального розвитку дітей дошкільного віку. *Науковий фаховий журнал «Інноваційна педагогіка»* Випуск 18/2019 Т3. С. 169-174.
17. Козак Людмила, Луцик Тетяна. Характеристика педагогічних інновацій у роботі з дітьми дошкільного віку. *Іноватика у вихованні : зб. наук. пр.* Вип. 10. / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Р. Л. Сойчук, Т. С. Ціпан та ін. Рівне : РДГУ, 2019. 358 с.
18. Кондратець І. В. Рефлексуємо, щоб поліпшити взаємодію з батьками. *Вихователь-методист*. 2020. №3. С. 23–34.
19. Кондратець І. В. Взаємодія з батьками: формування цінностей у дітей засобом художньої літератури. *Молодий вчений* (2(90)). 2021. С. 181-185. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35748/>
20. Ліннік О. Способи організації діалогічної взаємодії з дітьми дошкільного віку. *Дошкільне містечко*. 2016. С.10-15
21. Літіченко О. Д. Сучасні тенденції розвитку трудового виховання дітей дошкільного віку. *Молодий вчений* (8.1). 2018. С. 76–79
22. Половіна О.А., Гаращенко Л.В. Формування еколого-природничої компетенції дітей дошкільного віку: здоров'язберезувальний підхід. *Молодий вчений*. № 8.1 (60.1) серпень, 2018 р. С.47-53
23. Половіна О. А., Кондратець І. В. Педагогічні технології підготовки майбутніх вихователів до формування художньо-продуктивної компетентності дітей дошкільного віку. *Освіта ХХІ століття: реалії, виклики, тенденції розвитку: колективна монографія* за наук. ред. проф. Цветкової Ганни. – Hameln Germany: Inter GING, 2020. С. 384-444.
24. Половіна О., Кондратець І. Артосвіта: навчально-методичний посібник. Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2022. 556 с.
25. Половіна О.А. Ранній розвиток дитини у контексті потреб соціуму та батьківських амбіцій. *Молодий вчений* № 3.2 (43.2) березень, 2017. С.36-41.
26. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: *підручник*. 4-те вид. переробл. К.: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
27. Пономаренко Т.О. Формування готовності майбутніх фахівців до полікультурного виховання дошкільників. *Вісник ГНПУ ім. О. Довженка*. Педагогічні науки. Випуск 29. 2018. С. 96-104. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25837/>
28. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум. Кутішенко В.П., Ставицька С.О. *Навчальний посібник*. Київ. Каравела, 2015. 448 с.
29. Рогальська Н.В. Педагогіка дітей раннього віку: *навч.-методич. посіб.* Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. 150 с.

30. Розвиваємо, навчаємо, виховуємо дитину третього року життя: *методичний посібник* Л. І. Кузьмук та ін.; за ред. Т. І. Поніманської. Київ. Видавничий Дім «Слово», 2013. 568 с.
31. Сенсорний розвиток дошкільнят. Ранній вік М.Л. Кривоніс, О.Л.Дроботій. Харків. Вид-во «Ранок», 2015. 192 с.
32. Смольникова Г. В. Особливості розвитку психічних процесів у дітей раннього віку. *Палітра педагога*, 2018. № 3 (107). с. 3–6
33. Товкач І. Як розвивати мовлення наймолодших / Ірина Товкач // Палітра педагога. 2016. № 4. С. 3-6.
34. Фелісіті Брукс. Мій перший словничок. Природа. Київ. В-во «Artbooks», 2020. 32 с.
35. Фелісіті Брукс, Керолайн Янг. Моя перша книжка про природу Київ. Вид.-во «Книголав», 2017. 17 с.
36. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: *навч.-метод. посіб.* О. Л. Богініч, Н. В. Левінець, Л. В. Лохвицька, Л. А. Сварковська. Київ. Генеза, 2013. 127 с.
37. Швайка Л.А. Організація спільної діяльності дітей на прогулянці. Київ. Основа, 2016. 192 с.
38. Шульга Л. М. Барвіста радість. Розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. 3-є вид., виправ. й доп. *Методичний посібник*. Запоріжжя: ТОВ «ЛППС» ЛТД, 2017. 336 с.
39. Щербакова К. Й., Брежнева О. Г. Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. Навчальний посібник. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. 200 с.

#### *Нормативні документи:*

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція (2021). Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/79142/>
2. Дитина : освітня програма для дітей від двох до семи років. наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк ; авт. кол. А. Г. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. А. Г. Беленька; Мін. осв. і науки України, Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
3. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О. Г. Косенчук, І. М. Новик О. А. Венгловська, Л. В. Куземко. Харків. Вид-во «Ранок», 2021. 240 с.
4. Закон України «Про вищу освіту» (2014). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
5. Закон України «Про дошкільну освіту». Редакція від 01.01.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
6. Закон України «Про освіту» (2017). Редакція від 20.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

7. Концепція розвитку педагогічної освіти (2018). Наказ МОН України № 776 від 16.07.2018. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
8. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку /Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.  
[http://tvogovt.zp.ua/sites/default/files/konceptsiya\\_osvity\\_ditey\\_rannogo\\_ta\\_doshkilno\\_viku\\_vid\\_09\\_07\\_2020.pdf](http://tvogovt.zp.ua/sites/default/files/konceptsiya_osvity_ditey_rannogo_ta_doshkilno_viku_vid_09_07_2020.pdf)
9. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина». Наук. ред. Г.В. Беленька, О.А. Половіна, І.В. Кондратець; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертутіна, К.І. Волинець та ін. К.: ТОВ «АКМЕ ГРУП», 2021. 568 с.
10. Методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти (17.03.2021). URL: <https://uied.org.ua/metodichni-rekomendaczi%D1%97-dobazovogo-komponenta-doshkilno%D1%97-osviti/>
11. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021).URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartuvihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>.